

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBINIO SOCIALINIO DRAUDIMO
FONDO BIUDŽETO 2019 METŲ PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto projektas (toliau – Biudžeto projektas) parengtas, atsižvelgiant į mokesčių reformos nuostatas, vadovaujantis galiojančiomis Lietuvos Respublikos teisės aktų normomis: Valstybinio socialinio draudimo įstatymu, Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto sandaros įstatymu, Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymu, Ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymu, Nedarbo socialinio draudimo įstatymu, Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatymu, Pensijų kaupimo įstatymu bei Lietuvos Respublikos Vyriausybės teikiamais įstatymų pakeitimų projektais, kuriuose nuo 2019 m. dėl mokesčių reformos numatomas savarankiškai dirbantiems asmenims įmokų bazės pakeitimas išlaikant tokio paties dydžio mokestinę naštą.

Biudžeto projekte taip pat įvertintas numatomas pensijų indeksavimas 2019 - 2021 m. Projektas parengtas, atsižvelgiant į Finansų ministerijos paskelbtą šalies ekonominės raidos scenarijų 2019 – 2021 m.

Fondo biudžeto pajamos 2019 m. apskaičiuotos, taikant bendrą draudėjų 1,47 proc. ir apdraustųjų bendrąjį 12,52 proc. socialinio draudimo įmokų tarifus, kurie atskiroms socialinio draudimo rūšims pasiskirsto taip:

1. Draudėjų įmokų tarifai:

1) nedarbo socialiniam draudimui	1,31 proc.
(terminuotoms sutartims	2,03 proc.)
2) nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialiam draudimui (vidutinis)	0,16 proc. (0,14 -1,4 proc.)

2. Apdraustųjų įmokų tarifai:

1) pensijų socialiniam draudimui	8,72 proc.
2) ligos socialiniam draudimui	2,09 proc.
3) motinystės socialiniam draudimui	1,71 proc.

Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo (toliau – nelaimingų atsitikimų darbe socialinis draudimas) įmokos tarifas diferencijuojamas pagal Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2017 m. liepos 7 d. įsakymu Nr. A1-387 patvirtintą Draudėjų priskyrimo nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įmokos tarifų grupėms metodiką. Išskiriamos keturios šios įmokos tarifų grupės: I grupė – 0,14 proc., II grupė – 0,36 proc., III grupė – 0,7 proc., IV grupė -1,4 proc. Šalies bendrasis (vidutinis) nelaimingų atsitikimų darbe socialinio draudimo įmokos tarifas - 0,16 proc.

Nuo 2019 m. išlaidos bendrajai pensijos daliai bus finansuojamos Valstybės biudžeto lėšomis, o apdraustųjų pensijų socialinio draudimo įmokomis (8,72 proc.) bus finansuojama individualioji pensijos dalis. Socialinio draudimo įmokos 2019 m. bus skaičiuojamos nuo sumos, ne didesnės kaip 120 vidutinių šalies darbo užmokesčių, taikomų apdraustųjų 2019 m. socialinio draudimo įmokų bazei skaičiuoti.

Pajamos

Prognozuojamas 2019 m. apdraustų asmenų skaičius bus 1 483,8 tūkst. žm., t.y. 0,1 proc. arba 1,5 tūkst. žm. mažesnis nei 2018 m. laukiama.

Apdraustųjų, draudžiamų visomis socialinio draudimo rūšimis, skaičius mažės 0,3 proc. arba 3,6 tūkst. žm. ir sieks 1 330,4 tūkst. žm.

Prognozuojama, kad apdraustųjų, draudžiamų visomis socialinio draudimo rūšimis, metinė draudžiamųjų pajamų bazė, įvertinant įstatymų pataisų ir mokesčių reformos įtaką, palyginus su 2018 m.,

padidės 38,2 proc. (iš jų: 28,9 proc. dėl mokesčių reformos ir 7,2 proc. dėl šalies ekonominio augimo) ir bus 17 769 645 tūkst. Eur. Įvertinus, kad draudžiamų asmenų socialinio draudimo įmokos 2019 m. bus skaičiuojamos nuo sumos ne didesnės kaip 120 šalies vidutinių darbo užmokesčių, metinės draudžiamųjų pajamų bazė sumažėja 82 mln. Eur iki 17 687 308 tūkst. Eur ir didės 37,6 proc. t.y. 0,6 proc. mažiau nei šalies darbo užmokesčio fondas.

Draudėjų socialinio draudimo įmokos dėl sumažėjusių socialinio draudimo įmokų tarifų bus 311 271 tūkst. Eur, 91,5 proc. arba 3 357,5 mln. Eur. mažesnės nei 2018 m. laukiama. Didžiausia draudėjų socialinio draudimo įmokų dalis, t.y. 78,7 proc. arba 244 987 tūkst. Eur bus skirta nedarbo socialiniam draudimui, 9,6 proc. arba 29 929 tūkst. Eur – nelaimingų atsitikimų darbe socialiniam draudimui, 11,3 proc. arba 35 222 tūkst. Eur – asmenų draudimui valstybės lėšomis: pensijų, nedarbo, nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų, ligos, motinystės socialiniam draudimui. Prognozuojama, kad valstybės lėšomis draudžiamų asmenų skaičius bus apie 77,2 tūkst. žm. arba 2,1 tūkst. didesnis nei 2018 m.

Apdraustųjų socialinio draudimo įmokos dėl padidėjusio bendro socialinio draudimo įmokos tarifo bus 2 344 979 tūkst. Eur, 6 kartus didesnės nei 2018 m. laukiama. Didžiausia apdraustųjų socialinio draudimo įmokų dalis t.y. 69,7 proc. arba 1 634 211 tūkst. Eur bus skirta pensijų socialiniam draudimui, 16,7 proc. arba 390 735 tūkst. Eur. – ligos socialiam draudimui, 13,6 proc. arba 320 033 tūkst. Eur – motinystės socialiam draudimui.

Numatoma, kad savarankiškai dirbančių asmenų socialinio draudimo įmokos, įvertinus siūlomas įstatymų pataisas, bus 66 230 tūkst. Eur. Savarankiškai dirbančių asmenų, mokančių socialinio draudimo įmokas, skaičius prognozuojama nesikeis ir bus 59,0 tūkst.

Savanoriškai apsidraudusių asmenų socialinio draudimo įmokos išliks stabilios apie 3 tūkst. Eur., nes savanoriškai apsidraudusių asmenų skaičius prognozuojama nesikeis ir bus 0,01 tūkst. žm.

Prognozuojama, kad apskaičiuota delspinigių, palūkanų ir baudų suma bus 1 765 tūkst. Eur, t.y. tokia pat kaip 2018 m. laukiama.

Asignavimų iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų suma bendrajai pensijos daliai kompensuoti pagal 2019 m. priskaičiuotas pensijų sumas bus 1 719 727 tūkst. Eur. Pinigų srautuose nurodoma 1 722 112 tūkst. Eur asignavimų suma, įvertinus 2017 m. valstybės biudžeto 2 385 tūkst. Eur nepadengtą asignavimų skolą bendrajai pensijos daliai kompensuoti.

Veiklos pajamos ir iš įtraukto į Fondo apskaitą turto gaunamos pajamos, numatant gauti veiklos sąnaudų kompensavimo už įmokų surinkimą ir pervedimą į Fondus bei išmokų, finansuojamų iš valstybės biudžeto, skyrimą, mokėjimą ir pristatymą dėl sumažėjusių tarifų mažės 5,5 proc. bus 11 520 tūkst. Eur.

Prognozuojama 2019 m. **Fondo biudžeto pajamos** iš viso bus **4 455 495 tūkst. Eur**, t.y. 3,6 proc. (154,2 mln. Eur) didesnės nei 2018 m. laukiama.

Išlaidos

Biudžeto projekte valstybinio socialinio draudimo pensijoms numatoma skirti 77,0 proc. visų išlaidų arba 3 111 672 tūkst. Eur, tai 181,9 mln. Eur arba 6,2 proc. daugiau nei 2018 m laukiama. Šių išlaidų didėjimą sąlygoja numatomas pensijų didinimas (7,6 proc.) pagal apskaičiuotą indeksavimo koeficientą 2019 metams.

Prognozuojama, kad vidutinis senatvės pensininkų skaičius 2019 m. bus 583,0 tūkst. žm., t.y. dėl pensinio amžiaus didinimo sumažės 0,7 proc. (4,0 tūkst. žm.). Sugriežtinus netekto darbingumo nustatymo tvarką, netekto darbingumo (invalidumo) pensijų gavėjų skaičius 2019 m. mažės 2,1 proc. (4,2 tūkst. žm.) ir bus 192,7 tūkst. žm. Prognozuojama, kad našlių ir našlaičių (maitintojo netekimo) pensijas gaus 242,0 tūkst. žmonių arba 2,0 proc. (5,0 tūkst. žm.) mažiau nei laukiama 2018 m. Išstarnauto laiko, išankstinių senatvės pensijų gavėjų bei kompensacijų už ypatingas darbo sąlygas gavėjų skaičius 2019 m. neženkliai mažės. Visų mokamų valstybinio socialinio draudimo pensijų skaičius 2019 m. prognozuojama bus 1 029,1 tūkst. arba 1,3 proc. (13,5 tūkst.) mažesnis nei 2018 m. laukiama.

Atsižvelgiant į Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo nuostatas, Finansų ministerijos paskelbtą šalies ekonominės raidos scenarijų, apskaičiuotas pensijų indeksavimo koeficientas 2019 m. bus 1,0763, t.y. nuo 2019 m. sausio 1 d. pensijos vidutiniškai didės 7,6 proc.

Prognozuojama, kad 2019 m. vidutinė metinė senatvės pensija, turint būtinaį stažą, bus 358,27 Eur, t.y. bus 26,52 Eur arba 8,0 proc. didesnė nei 2018 m. (7,6 proc. - dėl pensijų indeksavimo, 0,4 proc.- dėl didesnių naujai skiriamų pensijų).

Vidutinės senatvės pensijos, turint būtinaį stažą, ir apdraustųjų vidutinių mėnesio draudžiamųjų pajamų, nuo kurių skaičiuojamos socialinio draudimo įmokos, santykis 2019 m. bus 32,2 proc. arba 9,1 procentinio punkto mažesnis nei 2018 m., tačiau eliminavus mokesčių reformos įtaką darbo užmokesčio augimui (28,9 proc.), šis santykis būtų 41,5 proc. arba 0,2 procentinio punkto didesnis nei 2018 m.

Prognozuojama, kad 2019 m. ligos socialinio draudimo išlaidos bus 332 857 tūkst. Eur, t.y. 6,9 mln. Eur arba 2,1 proc. didesnės nei 2018 m. atitinkamos išlaidos. Šios draudimo rūšies išlaidos sudarys 8,2 proc. visų išlaidų.

Motinstės socialinio draudimo išmokoms 2019 m. numatoma panaudoti 344 081 tūkst. Eur, t.y. 20,0 mln. Eur arba 6,2 proc. daugiau nei 2018 m. Šios išlaidos sudarys 8,5 proc. visų Fondo biudžeto išlaidų, iš jų: motinstės išmokoms prognozuojama panaudoti 85 550 tūkst. Eur, t.y. 3,9 mln. Eur arba 4,7 proc. daugiau, vaiko priežiūros išmokoms – 241 715 tūkst. Eur, t. y. 15,0 mln. Eur arba 6,6 proc. daugiau, tėvystės išmokoms – 16 816 tūkst. Eur. t.y. 1,1 mln. Eur arba 7,2 proc. daugiau nei 2018 m.

Prognozuojamas vaiko priežiūros išmokų gavėjų skaičius nesikeis ir bus 44,2 tūkst. žm.

Nedarbo socialiniam draudimui numatomi 144 063 tūkst. Eur (3,6 proc. visų išlaidų), 49,0 mln. Eur arba 25,4 proc. mažiau nei 2018 m. laukiama, nes nuo 2019 m. aktyvios darbo rinkos politikos priemonės bus finansuojamos valstybės biudžeto lėšomis. Prognozuojama, kad nedarbo socialinio draudimo išmokų gavėjų skaičius, mažėjant nedarbo lygiui, mažės bus 49,5 tūkst. asm., o vidutinė nedarbo išmoka padidės 2,0 proc. ir sieks 241,74 Eur.

Prognozuojama, kad išlaidos nelaimingų atsitikimų darbe socialiniam draudimui bus 30 104 tūkst. Eur, t.y. 0,7 proc. visų išlaidų. Išlaidos nelaimingų atsitikimų darbe socialiniam draudimui bus 10,0 proc. arba 2,7 mln. Eur didesnės nei 2018 m.

Prognozuojama, kad neatgautinos ir abejotinais atgautinos sumos sumažės iki 1 000 tūkst. Eur.

Veiklos sąnaudos prognozuojamos, įvertinus Lietuvos Respublikos įstatymais, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimais, Europos Sąjungos teisės aktais deleguotas funkcijas. Veiklos sąnaudas sudaro Fondo administravimo įstaigų finansavimo sąnaudos, ilgalaikio turto nusidėvėjimas (amortizacija) bei kitos Fondo veiklos sąnaudos.

Veiklos sąnaudos 2019 m. bus 79 654 tūkst. Eur, t.y. 3,3 mln. Eur arba 4,3 proc. didesnės nei 2018 m. Šių išlaidų didėjimą pagrindė sąlygojo programinės įrangos ir eksploatavimo sąnaudų (dėl kompiuterizuotų darbo vietų atnaujinimo), išmokų mokėjimo sąnaudų (dėl pensijų indeksacijos) bei darbo užmokesčio fondo pagal naujas Valstybės tarnybos įstatymo nuostatas augimo.

Fondo administravimo įstaigų finansavimo sąnaudos 2018 m. laukiama bus 71 304 tūkst. Eur, 2019 m. – 74 572 tūkst. Eur. t.y. 3,3 mln. Eur. arba 4,6 proc. didesnės nei 2018 m. Fondo administravimo įstaigų sąnaudų dalis Fondo biudžeto išlaidose 2018 m. bus 1,8 proc., 2019 m. – 1,8 proc., o įvertinus 7 177 tūkst. Eur veiklos pajamų už pavestų kitų funkcijų vykdymą, sudaro 1,7 proc.

Nuo 2019 m. Fondo administravimo įstaigos perima eilę naujų funkcijų vykdymą (šalpos pensijų ir pensijų priemonių skyrimą ir mokėjimą, transporto išlaidų kompensacijų ir specialių lengvųjų automobilių įsigijimo išlaidų kompensacijų mokėjimą šalpos pensijų gavėjams), tačiau etatų skaičius iš esmės nesikeičia ir išlieka 2018 m. lygyje. Darbo užmokesčio fondas 2019 m. planuojamas 52 435 tūkst. Eur, t.y. 40,1 proc. didesnis nei 2018 m., nes šį augimą įtakoja nauja mokesčių reforma ir naujų Valstybės tarnybos įstatymo nuostatų įgyvendinimas. Darbo užmokesčio fondas sudaro 65,8 proc. visų veiklos sąnaudų.

Socialinio draudimo įmokoms už Fondo administravimo įstaigų darbuotojus 2019 m. reikės 771 tūkst. Eur. Socialinio draudimo įmokos sudaro 1,0 proc. visų veiklos sąnaudų.

Išlaidų prekių ir paslaugų įsigijimui planuojama 21 366 tūkst. Eur, t.y. 0,9 mln. Eur arba 4,2 proc. mažiau nei 2018 m. Išlaidos prekių ir paslaugų įsigijimui sudarys 26,8 proc. visų veiklos sąnaudų.

Didžiausią dalį prekių ir paslaugų įsigijimo išlaidų 36,5 proc. arba 7 800 tūkst. Eur sudaro sąnaudos už išmokų mokėjimo paslaugas.

Siekiant mažinti administracinę naštą verslui, skiriamas dėmesys pažangiausiems Fondo administravimo įstaigų klientų (draudėjų, apdraustųjų bei socialinio draudimo išmokų gavėjų) aptarnavimo metodams. Šiuo tikslu plėtojamas paslaugų teikimo elektroninėmis priemonėmis apimtys.

Fondo administravimo įstaigos, apdraustieji ir draudėjai naudojami šiomis sukurtomis taikomosiomis informacinėmis sistemomis: Elektronine draudėjų aptarnavimo sistema (EDAS), Elektronine nedarbingumo pažymėjimų tvarkymo sistema (EPTS), Elektronine gyventojų aptarnavimo sistema (EGAS), Finansų valdymo sistema (FVS), Dokumentų valdymo sistema (DVS), Užsienio išmokų bei E-formų duomenų, reikalingų įgyvendinti ES reglamentus dėl migruojančių asmenų socialinės apsaugos sistemų koordinavimo, rinkimo ir valdymo taikomąja sistema, Draudėjų, apdraustųjų ir socialinio draudimo įmokų apskaitos sistema, Socialinio draudimo išmokų skyrimo ir mokėjimo taikomąja sistema, Įmokų į pensijų kaupiamuosius fondus valdymo taikomąja sistema (PKF). Šių Fondo valdybos informacinių sistemų atskirų dalių sąveikai bei elektroninių paslaugų „vieno langelio“ principu realizavimui yra sukurta ir įdiegta integracinė terpė. Dėl mokesčių ir pensijų kaupimo reformų naujų nuostatų bus koreguojama didelė dalis taikomųjų informacinių sistemų. Šių informacinių taikomųjų sistemų programinės įrangos priežiūrai, eksploatavimui bei vystymui 2019 m. reikės 5 010 tūkst. Eur, t.y. 27,2 mažiau nei 2018 m. arba 23,4 proc. visų 2019 m. prekių ir paslaugų įsigijimo išlaidų.

Kompiuterinės, biuro ir kitos technikos priežiūros ir eksploataavimo sąnaudoms 2019 m. reikalinga 1 671 tūkst. Eur, t.y. 0,5 mln. Eur mažiau nei 2018 m.

Ženklią veiklos sąnaudų dalį sudaro ilgalaikio turto nusidėvėjimų (amortizacijos) sumos. 2019 m. šios išlaidos bus 5 000 tūkst. Eur ir sudarys 6,3 proc. visų veiklos sąnaudų.

2019 m. prognozuojamos **Fondo biudžeto išlaidos bus 4 043 431 tūkst. Eur**, t.y. 0,3 proc. (28,9 mln. Eur) mažesnės nei laukiama 2018 m., nes nuo 2019 m. nepervedamos lėšos į pensijų fondus, o aktyvios darbo rinkos politikos priemonės bus finansuojamos valstybės biudžeto lėšomis.

Einamųjų metų pajamos viršija išlaidas 412 064 tūkst. Eur.

Piniginės įplaukos, išlaidos ir kasos apyvartos lėšos

Įvertinus prognozuojamą apskaičiuotų Fondo biudžeto pajamų surinkimo lygį (99,9 proc.), apskaičiuotas ilgalaikio turto nusidėvėjimo sumas, grynųjų pinigų srautų iš įprastinės veiklos rezultatas yra teigiamas 502 938 tūkst. Eur.

Iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto 2019 m. numatoma gauti 1 722 112 tūkst. Eur asignavimų bendrajai pensijos daliai kompensuoti, iš jų 2 385 tūkst. Eur - valstybės biudžeto 2017 m. nepadengta asignavimų suma bendrajai pensijos daliai finansuoti.

Pagal naują pensijų kaupimo įstatymo redakciją, asmenims dalyvaujantiems pensijų kaupime, suteikta teisė iki 2019 m. birželio 30 d. nutraukti dalyvavimą pensijų kaupime. Prognozuojama, kad tokių pensijų fondų dalyvių Lietuvos banko duomenimis galėtų būti apie 49 tūkst. asmenų, o jų iš pensijų fondų sugrįžusios lėšos sudarytų apie 117 000 tūkst. Eur.

Investicinei veiklai 2019 m. numatoma skirti 4 806 tūkst. Eur. t.y. 5,2 proc. arba 0,2 mln. Eur daugiau nei 2018 m. Vykdamas valstybinį socialinį draudimą ir kitas Fondo administravimo įstaigoms deleguotas funkcijas didėja būtinumas operatyviai keisti informacija su kitomis žinybomis, Europos Sąjungos šalimis, plečiasi Fondo informacinių taikomųjų sistemų skaičius ir jų integracija su išorinėmis informacinėmis sistemomis, įgyvendinant elektroninės valdžios koncepciją. 2019 m. numatoma įsigyti naują įmokų rizikos valdymo modulį, PĮ išėities kodo valdymo paslaugų programinę įrangą, sukurti naują DVS versiją, SODROS mobiliąją programėlę, sukurti ir įdiegti Karinių struktūrų skyriaus atskirą įmokų ir išmokų taikomąją sistemą.

Nematerialaus turto įsigijimui 2019 m. būtina skirti 2 719 tūkst. Eur, iš jų 711 tūkst. Eur – programinės įrangos licencijoms ir 2 008 tūkst. Eur programinei įrangai.

Ilgalaikiam materialiajam turtui įsigyti reikės 2 309 tūkst. Eur, iš jų 1 215 tūkst. Eur – kompiuterinei technikai, 650 tūkst. Eur – statybai ir rekonstrukcijai, 444 tūkst. Eur – kitam ilgalaikiam turtui.

Pardavus ilgalaikį materialųjį turtą 2019 m. planuojama gauti 222 tūkst. Eur.

Lėšų likučiai sąskaitose 2019 metais, įvertinus išlaidų sumas ir suformuotas kasos apyvartos lėšas, padidės 498 132 tūkst. Eur, t.y. nuo 396 135 tūkst. Eur metų pradžioje iki 894 267 tūkst. Eur metų pabaigoje, iš jų Rezervinio fondo lėšos (apskaičiuotos pagal 2018 m. pinigų srautų rezultatus) - 224 309 tūkst. Eur.

Pinigų cirkuliacijai užtikrinti 2019 m. būtinos 171 826 tūkst. Eur kasos apyvartos lėšos.

Fondo sukauptas rezultatas, įvertinus 2017 m. valstybės biudžetui perduotas paskolas ir 2018 m. laukiamą vykdymą, 2019 m. bus teigiamas 641,1 mln. Eur (žr. 5 lentelė).

Socialinės apsaugos ir darbo ministras

Linas Kukuraitis